

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Крисоватого Андрія Ігоровича
на дисертаційну роботу
Бірюка Дмитра Олександровича
на тему: «РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ У ФІНАНСОВО-
ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ», подану на здобуття наукового
ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит**

Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах глибоких трансформацій, зумовлених повномасштабною військовою агресією, глобальними деглобалізаційними процесами, прискоренням фінансиалізації та стрімким проникненням цифрових технологій у фінансові відносини, проблема розвитку фінансової системи України набуває виняткової наукової та практичної значущості. Фінансова система як ключовий детермінант соціально-економічного розвитку та національної безпеки потребує якісно нового теоретико-методологічного підґрунтя, здатного забезпечити її цілісність, стійкість та адаптивність до безпрецедентних викликів сучасності.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що традиційні парадигми побудови та функціонування фінансової системи, сформовані переважно для стабільних макроекономічних умов, виявилися неспроможними адекватно відобразити кардинальні зміни у фінансово-цифровому просторі. Формування нової фінансової парадигми, що інтегрує фінансові та цифрові складові, потребує переосмислення засад структуризації фінансової системи, обґрунтування нових підходів до забезпечення її стійкості та визначення пріоритетів розвитку на власній фінансовій основі. Критична залежність України від зовнішнього фінансування, зростаючий державний борг, функціональна ерозія фінансового ринку, стагнація кредитування реального сектору економіки та значна криптовізація фінансових відносин при відсутності належного регулювання – все це потребує системного наукового дослідження та розробки відповідних практичних рекомендацій.

У цьому контексті дисертаційна робота Бірюка Д. О. є своєчасною, актуальною та такою, що має фундаментальне теоретичне і прикладне значення для розвитку фінансової науки, вдосконалення фінансової системи України та формування стратегічних засад її модернізації в умовах мінливого фінансово-цифрового простору, хоча доречними були б ґрунтовні дослідження функціонування фінансової системи саме в умовах глибоких трансформацій, зумовлених повномасштабною військовою агресією, глобальними деглобалізаційними процесами, прискоренням фінансиалізації та стрімким проникненням цифрових технологій у фінансові відносини, які впливають саме на мінливість фінансово-цифрового простору. Цьому в роботі, на жаль, не приділено достатньої уваги.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри публічних фінансів Державного податкового університету «Державні запозичення в системі публічних фінансів» (номер державної реєстрації 0121U109588). Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу впливу державного боргу як складової макроекономічного інструментарію на забезпечення стійкості фінансової системи, що відповідає тематиці зазначеної науково-дослідної роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що сформульовані автором окремі наукові положення, висновки та рекомендації є недостатньо обґрунтованими та достовірними, окремі положення в цілому є обґрунтованими та достовірними, а окремі положення є повністю обґрунтованими та достовірними.

Обґрунтованість отриманих результатів забезпечується:

використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання: методів аналізу та синтезу, узагальнення та наукової абстракції – при формуванні понятійно-категоріального апарату; історико-логічного методу, індукції та дедукції, діалектичного і структурно-функціонального підходу – при пізнанні сутності фінансових відносин і фінансової системи; розрахунково-аналітичних методів – при дослідженні сучасного стану та оцінці впливу на фінансову систему змін у фінансово-цифровому просторі; методів моделювання та екстраполяції – при обґрунтуванні моделі модернізації фінансової системи;

опорою на значний масив нормативно-правових актів, офіційних статистичних матеріалів, хоча і не враховані дані за 2025р. та перший квартал 2026 р., міжнародних аналітичних документів, праць провідних вітчизняних і зарубіжних учених (список використаних джерел налічує 507 найменувань);

використанням сучасного аналітичного інструментарію для оцінки потенціалу бюджетно-податкових інструментів, діагностики стану фінансового ринку, моделювання спроможності банківської системи до фінансування цифровізації та оцінки потенціалу оподаткування віртуальних активів;

апробацією результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, впровадженням результатів у діяльність органів державної влади, фінансових установ та навчальний процес, що підтверджено відповідними довідками.

Достовірність результатів дисертаційної роботи забезпечується використанням репрезентативної інформаційної бази, що включає звітні дані Міністерства фінансів України, Національного банку України, Державної служби статистики України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк, BIS), а також дані Kiel Institute, OECD, Chainalysis та інших авторитетних джерел.

Оцінка змісту та структури дисертації

Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 487 сторінок. Основний зміст викладено на 396 сторінках. Робота містить 25 таблиць, 64 рисунки. Список використаних джерел включає 505 найменувань, розміщених на 56 сторінках. Дисертація містить 16 додатків на 22 сторінках.

Структура роботи є в основному логічною, хоча і не завжди послідовною, забезпечує частково комплексне розкриття проблеми розвитку фінансової системи у фінансово-цифровому просторі.

Фінансова система держави – це цілісна сукупність фінансових відносин, інститутів, механізмів, фондів грошових ресурсів та органів управління, через які здійснюється формування, розподіл, перерозподіл і використання фінансових ресурсів держави, суб'єктів господарювання та населення з метою забезпечення економічного розвитку, соціальної стабільності й виконання функцій держави. Це класичні постулати фінансової науки, які доцільно було б врахувати при дослідженні новітньої парадигми функціонування фінансової системи в умовах невизначеностей. У сучасній фінансовій науці фінансова система розглядається як багаторівнева структура, що поєднує централізовані та децентралізовані фінанси, фінансові ринки й механізми фінансового регулювання.

Основні складові фінансової системи держави, які не в повній мірі знайшли відображення у даному дисертаційному дослідженні:

- Публічні фінанси. Це система фінансових відносин щодо формування та використання централізованих і децентралізованих фондів коштів держави.
- Фінанси суб'єктів господарювання. Охоплюють фінансові відносини підприємств, установ і організацій у процесі формування капіталу, отримання доходів і прибутку, здійснення витрат, інвестування та розподілу фінансових ресурсів.
- Фінанси домогосподарств. Відображають процес формування та використання доходів населення.
- Фінансовий ринок.
- Страхова система. Сукупність відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб через формування страхових фондів.
- Міжнародні фінанси. Охоплюють фінансові відносини держави з іншими країнами та міжнародними організаціями.
- Органи управління у фінансовій системі. Містить органи та механізми фінансового регулювання й контролю.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження фінансів в умовах цифровізації» розкрито особливості функціонування фінансових відносин у контексті парадигми фінансової цифровізації, поглиблено теоретико-методологічні підходи до формування та

структуризації фінансової системи, визначено детермінанти її цілісності та стійкості в умовах мінливості фінансово-цифрового простору.

У другому розділі «Фіскальна підсистема в умовах цифровізації та її значення для розвитку фінансової системи» проведено діагностику потенціалу бюджетно-податкових та боргових інструментів у контексті забезпечення стійкості фінансової системи. Здійснено порівняльний аналіз застосування фіскальних інструментів у мирний та воєнний періоди з урахуванням зарубіжного досвіду. Обґрунтовано дуалістичну природу державного боргу як макроекономічного інструменту.

У третьому розділі «Стимулюючий вектор фінансово-кредитної підсистеми у фінансово-цифровому просторі України» аргументовано сутність та функції фінансово-кредитної підсистеми, досліджено загальні напрями її трансформації під впливом цифровізації. Виокремлено технологічний, організаційний та маркетинговий аспекти цифрової трансформації. Проаналізовано роль цієї підсистеми у забезпеченні інвестиційних процесів.

У четвертому розділі «Конфігурації розвитку фінансового ринку та його роль у створенні стійких ринків капіталу та фінансуванні інвестицій» ідентифіковано інституційно-просторові дисбаланси вітчизняного фінансового ринку, встановлено процес його функціональної ерозії, запропоновано методичний інструментарій ідентифікації та оцінки сегрегації фінансового посередництва. Обґрунтовано ключові заходи в розрізі основних груп учасників фінансового ринку.

У п'ятому розділі «Пріоритетні напрями та механізми стратегічного розвитку фінансової системи України» запропоновано концептуально-структурну модель модернізації фінансової системи, окреслено регуляторний ландшафт її розвитку, визначено шляхи нарощування потенціалу фінансової системи для зміцнення фінансового базису економічного зростання, включаючи оцінку потенціалу оподаткування віртуальних активів та моделювання спроможності банків до фінансування цифровізації.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі автором розкрито спірні наукові положення, висновки та рекомендації, що свідчать про певний особистий внесок здобувача у розвиток фундаментальних положень фінансової науки та вирішення наукової проблеми поглиблення теоретико-методологічних засад формування адаптаційних властивостей фінансових відносин у фінансово-цифровому просторі України. До найбільш значущих результатів, що характеризують наукову новизну дисертації, автором віднесено такі:

вперше:

- обґрунтовано потребу динамічного врахування нових обставин при формуванні ознак оновленої фінансової парадигми в її розумінні як стану і прориву, що дозволяє виокремити стійкість фінансової системи та рух до її забезпечення на власній основі як самостійних прикмет. Це є вагомим

теоретичним внеском, який адекватно відображає виклики деглобалізації, фінансиалізації, цифровізації та воєнних наслідків, дозволяючи скоригувати і розширити напрями використання потенціалу фінансових відносин у режимі реального часу та в перспективі, зменшивши вразливість і залежність від зовнішніх потоків капіталу (с. 20, 297–326);

- доведена доцільність наукового підходу до розвитку фінансової системи через використання просторових засад. Введення у науковий обіг поняття «фінансово-цифровий простір» та його авторське трактування є оригінальним науковим результатом, що визначає взаємозв'язок і взаємодію фінансових відносин у різних формах їх прояву, а також можливість і швидкість їх реформувань (с. 37–43);

- обґрунтовано важливість структуризації фінансової системи крізь призму її підсистем як системоутворюючих форм організації фінансових відносин. Сформульоване на цій основі інтегроване поняття фінансової системи як цілісного утворення, що охоплює сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних сфер фінансових відносин, структурно та інституційно впорядкованих в окремих підсистемах, є суттєвим доповненням теорії фінансів (с. 45–63);

- запропоновано науковий підхід до забезпечення розвитку фінансової системи, що ґрунтується на виявленні взаємозв'язку цифровізації з можливостями отримання суб'єктами економіки додаткового прибутку та напрямів його подальшого інвестування. Обґрунтування першочергового стимулювання інвестицій у фінтех-сектор на засадах синхронного розвитку цифрових і регуляторних технологій є практично значущим результатом (с. 339–372);

удосконалено:

- аргументацію щодо формування методологічного базису стратегічного розвитку фінансової системи, зокрема обґрунтовано значимість розробки стратегії цілепокладання за рахунок трактування цілі як явища та як процесу, ідентифіковано цілі фінансової політики та фінансової системи, доведено доцільність обмеження стратегії розвитку фінансової системи стратегією фінансового забезпечення. Такий підхід є новаторським і має значний методологічний потенціал (с. 297–313);

- інструментарій оцінки можливостей фінансової системи реагувати на стан і зміни фінансово-цифрового простору, включаючи встановлення чинників, здатних впливати на характер і силу цих змін: співвідношення між перевагами і ризиками у процесах фінансиалізації та цифровізації; структурний аспект цифровізації; потенціал цифрових послуг фінансово-кредитних установ (с. 64–86);

- механізми забезпечення інновативності фінансової системи в частині фіскальної підсистеми (через адаптацію оподаткування віртуальних активів зі здійсненими розрахунками потенційних надходжень до бюджету) та стимулювання банківської системи до спрямування коштів в інвестиційні проекти (с. 348–372);

— наукові підходи до визначення ролі фінансового ринку у вітчизняній фінансовій системі за рахунок встановлення та характеристики процесу функціональної ерозії внаслідок існування інституційно-просторових дисбалансів (с. 225–254);

набули подальшого розвитку:

— науково-методичні підходи до забезпечення цілісності фінансової системи, доповнення її структури інвестиційно-кредитною підсистемою і фінансовим ринком, а також включення до складу фіскальної підсистеми боргового інструментарію (с. 70–86, 126–158);

— алгоритм трансформації фінансових відносин, що включає виявлення та оцінку відмінностей у застосуванні бюджетно-податкового і боргового інструментарію у мирний та військові періоди, оновлення підходів до структурування фінансової системи з урахуванням фінансових потоків цифрової економіки (с. 87–148);

— концептуальні положення щодо управління розвитком фінансової системи за рахунок парадигми RegTech, розширення інструментарію фінансово-кредитного забезпечення реального сектору, а також змін у розв'язанні боргової проблеми в частині спрямування зовнішніх запозичень в інвестиційні проєкти ІТ-сфери та цифровізацію фінансової системи (с. 319–345);

— рекомендації щодо переходу до фінансової екосистеми як закономірного етапу еволюції фінансової системи, методичний інструментарій ідентифікації та оцінки сегрегації фінансового посередництва, а також напрями активізації ролі фінансового ринку на основі суб'єктного підходу (с. 270–301).

Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні теоретико-методичних пропозицій та практичних рекомендацій, які отримали схвалення та будуть застосовані у діяльності законодавчих і виконавчих органів влади при визначенні напрямів розвитку фінансової системи в умовах мінливості фінансово-цифрового простору.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність:

Головного Управління ДПС у м. Києві – стосовно впровадження оподаткування криптовалюти та внесення змін до Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи (довідка № 37095/6/26-15-07-05-07-08 від 10.04.2025);

АТ «Ощадбанк» – при розробці стратегії підвищення кібербезпеки шляхом впровадження в роботу з клієнтами обов'язкового роз'яснення правил безпечної поведінки у віртуальному просторі (довідка № 19 від 19.02.2025);

Представництва ПрАТ «Страхова компанія «ВУСО» – при розробці інноваційної стратегії і використанні цифрової платформи для обміну даними на основі блокчейн (довідка № 2025/05/13/1 від 15.05.2025);

Головного управління Української асоціації фінтех та інноваційних компаній – при впровадженні пілотного проєкту, спрямованого на розвиток

відкритого банкінгу для малого і середнього бізнесу (довідка № 1/0804 від 08.04.2025);

Державного податкового університету – у навчальному процесі при викладанні дисциплін фінансового спрямування.

Широке коло впровадження результатів підтверджує їх практичну значущість та затребуваність як на рівні державних органів, так і на рівні фінансових установ та професійних асоціацій.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Результати дисертаційної роботи, висновки і рекомендації підтверджені апробацією на науково-практичних конференціях та публікаціями у наукових фахових виданнях. За темою дисертації автором опубліковано наукові праці, зокрема статті у наукових фахових виданнях України та виданнях, внесених до наукометричної бази даних Scopus (3 публікації), інші статті у фахових виданнях (20 статей), а також праці апробаційного характеру (10 публікацій). Загальний обсяг публікацій становить 10,15 друк. арк., особисто автору належить 8,71 друк. арк. Зміст публікацій достатньою мірою відображає основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів неможливо встановити фактів порушення академічної доброчесності, адже не представлено підтверджуючих актів проходження експертизи на плагіат. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві працях.

Зауваження та дискусійні питання

Вважаю за доцільне висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Досить спірним є положення «вперше» у науковій новизні, де автор зазначає, що, базуючись на доктринальних засадах єдності та розмежування сутнісного і змістовного наповнення фінансових відносин, обґрунтовано потребу динамічного врахування нових обставин при формуванні ознак оновленої фінансової парадигми в її розумінні як стану і прориву (стор. 8). Це більше підходить до позиції «отримали подальший розвиток».

2. Дискусійним є і положення «вперше» наукової новизни, де автор вказує, що він вперше доводить доцільність наукового підходу до розвитку фінансової системи через використання просторових засад та запропонованої концептуальної основи трансформації змін у фінансових відносинах на базі єдності фінансового та цифрового просторів (стор. 8-9). Ці питання піднімалися раніше у працях Олексія Гнєздовського (2024 р.), Світлани Стендер (2025 р.) та інших, де розглядаються сутнісні ознаки цифрового

фінансового простору. А тому зазначати, що вперше введено у науковий обіг поняття «фінансово-цифровий простір» щонайменше неестично і некоректно.

3. Недоречним є і трактування «вперше» щодо першочергового стимулювання інвестицій у фінтех-сектор на засадах синхронного розвитку цифрових технологій для сприяння нарощуванню потенціалу фінансової системи за рахунок розширення можливостей прибуткового інвестування та позитивних змін у фінансово-цифровому просторі (стор. 9). Плеяда українських науковців В.Г. Бабенко-Левада, А.І. Гулей, А.Р. Клек, В.В. Корнєєв, А. Скорба, Т.Ф. Сундук, А.О. Чорновол фокусують свої дослідження на стимулюванні інвестицій у фінтех, сервіс та синхронному розвитку цифрових технологій (III, BigData, хмарні обчислення, блокчейн і т.ін.) вже більше п'яти років.

4. Окремого зауваження заслуговує, на нашу думку, і положення наукової новизни у сегменті «дістали подальшого розвитку» (стор. 11-13), де автором трактуються науково-методичні підходи до забезпечення цілісності фінансової системи. Таке трактування більше підходить для підручника як навчальний матеріал, а не для докторського наукового дослідження. Краще було б розглянути науково-методологічний підхід, що більше пасує саме для наукових досліджень. Це аналогічно стосується і рисунка 1.1 на стор. 36, де автор розглядає теоретично-методичне обґрунтування фінансових відносин

5. Спірним, на наш погляд, є трактування об'єкту дослідження (стор. 7). Тема роботи пов'язана із розвитком фінансової системи, тобто із процесом як філософською категорією. А об'єктом дослідження вибрано потенціал фінансової системи. Але потенціал, за філософською термінологією, це явище.

6. Предмет дослідження також подано некоректно, із граматичними неточностями (стор. 7), а тому визначення предмета не носить цілісного, змістовного характеру.

7. Вагомим недопрацюванням у роботі є те, що відсутня логічна послідовність наукового дослідження через призму взаємоузгодженості завдань, які ставить дослідник при написанні дисертаційного дослідження (стор. 19-20), положень наукової новизни (стор. 21-26) і загальних висновків по роботі (стор. 381-396).

8. Перший розділ дисертаційного дослідження пов'язаний із теоретико-методологічними основами дослідження фінансів в умовах цифровізації. На нашу думку, це виходить за межі об'єкта і предмета дослідження, адже фінанси – це загальна категорія фінансової науки, тоді як фінансова система – це похідна фінансова категорія (стор. 29-90). Тим більше, по тексту першого розділу стає зрозумілим, що автор досліджує фінансову систему, а не теоретико-методологічні основи фінансів в цілому. Із десяти висновків по першому розділу (стор. 86-90) лише один безпосередньо пов'язаний з фінансами як науковою категорією.

9. Робота виграє б, якби автор більше уваги звернув на аналіз практичного матеріалу. Зокрема, на стор. 119 ним розглядається прогноз на 2025 рік, хоча уже середина 2026 року. У другому розділі дисертаційного

дослідження аналізується перший квартал 2024 року і відсутній аналіз подальших кварталів.

10. Важко назвати моделлю запропоноване автором визначення коефіцієнта свосчасних платежів 2.1. (стор. 110).

11. У дисертації запропоновано включення до складу основних структур фінансової системи фіскально-кредитної підсистеми та фінансового ринку. Водночас теоретичне обґрунтування критеріїв розмежування між фінансово-кредитною підсистемою та фінансовим ринком як окремими підсистемами потребує більш чіткої аргументації, оскільки значна частина інструментів та інституцій цих підсистем перетинаються. Було б доцільно більш детально обґрунтувати межі між ними та показати, яким чином їх одночасне виокремлення підвищує аналітичну та практичну цінність запропонованої структуризації фінансової системи.

12. Розрахунки потенціалу податкових надходжень від оподаткування віртуальних активів (с. 348–362) є цікавими та інформативними, проте ґрунтуються на значній кількості допущень і припущень, про що зазначає і сам автор. Високий рівень волатильності ринку криптоактивів та складнощі адміністрування відповідних податків можуть суттєво знижувати прогнозовані обсяги надходжень. Було б бажано доповнити аналіз сценарним моделюванням з різними рівнями оптимістичних та песимістичних припущень, а також більш детально оцінити адміністративні витрати запровадження такого оподаткування.

13. Моделювання спроможності банків до фінансування цифровізації фінансової системи (с. 362–372) здійснено із застосуванням функції Solver Excel на основі обмеженої вибірки з п'яти банків. Для підвищення репрезентативності та надійності отриманих результатів доцільно було б розширити коло аналізованих банків, а також доповнити аналіз оцінкою чутливості результатів до зміни ключових параметрів моделі, зокрема рівня облікової ставки, нормативних вимог до капіталу та динаміки операційних доходів.

14. Концепція переходу до розвитку фінансової системи переважно на власній фінансовій основі є стратегічно важливою та обґрунтованою, проте у роботі недостатньо чітко визначено часові горизонти та етапність такого переходу. Враховуючи критичну залежність України від зовнішнього фінансування в умовах воєнного стану (35% видатків бюджету у 2024 році фінансувалися за рахунок зовнішніх джерел), було б доцільно більш детально визначити проміжні індикатори (benchmarks) такого переходу та механізми поступового заміщення зовнішніх джерел внутрішніми.

15. У роботі вдало обґрунтовано роль RegTech як нової парадигми регулювання фінансової системи (с. 319–345). Проте практичні аспекти впровадження RegTech в умовах вітчизняної фінансової системи потребують більш детальної конкретизації з точки зору інституційної, технологічної та кадрової готовності українських регуляторів та фінансових установ до переходу на такий формат регулювання. Доцільно було б запропонувати

дорожню карту впровадження RegTech-рішень із визначенням етапів, необхідних ресурсів та очікуваних ефектів.

Зазначені зауваження знижують загальну позитивну оцінку дисертації, мають дискусійний характер і можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Бірюка Дмитра Олександровича на тему «Розвиток фінансової системи у фінансово-цифровому просторі України» є самостійно виконаною науковою працею, у якій здійснено спробу теоретичного узагальнення і не в повній мірі запропоновано нове вирішення важливої науково-практичної проблеми – поглиблення теоретико-методологічних засад формування адаптаційних властивостей фінансових відносин у фінансово-цифровому просторі України та розробка на цій основі практичних рекомендацій, спрямованих на розвиток фінансової системи.

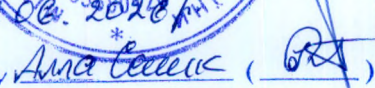
Автором здійснено в загальних підходах теоретико-методологічне дослідження фінансової системи в умовах цифровізації, обґрунтовано доцільність нових підходів до її структуризації, частково сформульовано визначення фінансової системи, недостатньо повно розкрито сутність поняття «фінансово-цифровий простір», проведено поверхневу діагностику потенціалу основних підсистем фінансової системи, запропоновано концептуально-структурну модель її модернізації та визначено стратегічні напрями нарощування сукупного фінансового потенціалу для забезпечення розвитку на власній фінансовій основі.

Дисертація написана українською мовою із граматичними огріхами, оформлена в основному відповідно до встановлених вимог. Основні наукові результати опубліковані у відповідних фахових виданнях та апробовані на наукових конференціях.

Враховуючи певний науковий рівень дисертації, дискусійний характер новизни отриманих результатів та їх практичну значущість, я як опонент залишаю право встановлення відповідності дисертаційної роботи на тему «Розвиток фінансової системи у фінансово-цифровому просторі України» затвердженим вимогам та присудження Бірюку Дмитру Олександровичу наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит членам спеціалізованої вченої ради Д 27.855.01 Державного податкового університету.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнського національного університету,
академік Академії
економічних наук України,
заслужений діяч науки
і техніки України

Підпис:
Завіряю: 01.06.2028
НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ

Андрій КРИСОВАТИЙ